

АНЕКСІЯ КОРЕЇ ЯПОНІЄЮ У 1905-1910 РР.

В.Л. Мартинов

магістрант історичного факультету,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова Тел. +38096-534-04-64;

email: skorpion-2008@ukr.net

У даній статті висвітлюється напрям зовнішньої політики Японії у 1905-1910 рр. Кінцевим результатом проведеного курсу політики стала анексія Кореї. Ключові слова: Японія, Корея, Росія, протекторат, автономія, анексія.

В данной статье освещается направление внешней политики Японии в 1905-1910 гг. Конечным результатом проведенного курса политики стала аннексия Кореи.

Ключевые слова: Япония, Корея, Россия, протекторат, автономия, аннексия.

This article highlights the direction of Japan's foreign policy 1905-1910. This course of policy yielded with Korea's annexation.

Keywords: Japan, Korea, Russia, protectorate, autonomy, annexation.

Затвердившись остаточно на Далекому Сході після російсько-японської війни, Японія продовжувала здійснювати загарбницьку політику по відношенню до близько розташованих азійських держав. Одним з яскравіших прикладів такої політики є анексія Кореї.

Отримавши попередню згоду Сполучених Штатів Америки і Великобританії на встановлення японського протекторату над Кореєю і домігшись по договором у Портсмуті визнання Росією «переважаючих політичних, військових і економічних інтересів» Японії в Кореї, японські правлячі кола вирішили посилити натиск на корейський уряд і добитися від нього підписання договору про протекторат. Побоюючись протидії Росії, а головне - боячись підйому національно-визвольного руху в Кореї, японський уряд вирішив оформити протекторат над Кореєю відповідним «договором».

Для підписання «договору» про протекторат в Корею був направлений спеціальний посланник японського імператора маркіз Іто Хиробуми, який прибув до Сеула 10 листопада 1905 р. 11 листопада Іто зустрівся з корейським імператором і вручив йому послання японського імператора, в якому говорилося, що головним завданням Японії в даний час є «захист миру і безпеки двох імперій і зміцнення дружніх відносин між ними». У зв'язку з цим виражалася надія, що корейський імператор буде слідувати вказівкам маркіза Іто, які нібито необхідні для підтримання світу на Далекому Сході

15 листопада маркіз Іто вдруге отримав аудієнцію у корейського імператора і представив йому проект майбутнього японо-корейського договору, докладно виклавши «причини, за якими Японія повинна взяти на себе турботу про зовнішню політику Кореї».

Іто і Хаясі, вимагаючи від корейських міністрів підписання цього договору, аргументували тим, що це нібито «необхідно для об'єднання Японії та Кореї». Крім того, вони малювали картини «великого єдиного Сходу, де всі азіатські нації будуть твердо стояти проти білих, які підпорядкували б їх, якби могли».

Корейські міністри, звичайно, розуміли, що «єдність Азії» на ділі буде означати панування Японії над Кореєю, і 16 листопада Іто і Хаясі ще не вдалося змусити їх підкоритися японським вимогам. 17 листопада члени корейської кабінету вдруге були викликані в японську місію, де японський посланник Хаясі знову наполегливо домагався від них прийняття японських вимог. Однак і на цей раз ніякого рішення прийнято не було.

Тоді Хаясі запропонував міністрам відкрити засідання кабінету в присутності корейського імператора. В цей час, щоб налякати корейський уряд і імператора і змусити їх прийняти японські вимоги, на площі перед імператорським палацом, були влаштовані маневри японських військ в повному бойовому озброєнні, включаючи польові гармати. Загальна ж кількість японської сухопутної армії на той час складала 995 тис. чоловік [1: 35].

Таким чином, Іто примусив корейських міністрів до нового обговорення японського проекту договору в присутності Хаясі і Хасегава. По «договору» від 17 листопада 1905 р. японський уряд повинен був представляти в Кореї генеральний резидент, до компетенції якого відходили питання, стосуються тільки зовнішніх зносин Кореї. Однак указ японського імператора від 20 грудня 1905р. про права та обов'язки генерального резидента в Кореї порушував не тільки «договір» з Кореєю, а й Портсмутський договір з Росією, в протоколі якого зумовлювалося оформлення відповідним угодою з корейським урядом кожного заходу японського уряду, обмежує корейський державний суверенітет.

Японський імператор своїм указом давав санкцію генеральному резиденту в Кореї втручатися у внутрішнє управління країною, захоплюючи в свої руки найважливіші функції корейського уряду. Як видно з наведених пунктів указу японського імператора, діяльність генерального резидента в Кореї не обмежувалася консульськими питаннями і справами, пов'язаними з іноземцями в Кореї. Японський генеральний резидент отримував широкі повноваження він : ставав справжнім господарем Кореї.

Таким чином, фактично главою держави став японський генеральний резидент, хоча формально їм міг вважатися корейський імператор, зберігався корейський Рада міністрів, який збирався під особистим головуванням імператора, проте пост міністра закордонних справ був ліквідований. Указ японського уряду про скасування корейського міністерства іноземних справ був опублікований 20 січня 1906 р. В цьому ж місяці всі японські консульства були перетворені у апарати провінціальних резидентів.

Незабаром після створення в Кореї апарату генерального резидента за вказівкою Іто і безпосередньо під його контролем була створена спеціальна комісія з декількох японських і корейських чиновників для того, щоб «виробити заходи щодо поліпшення місцевого управління» в Кореї. В результаті діяльності цієї комісії корейське міністерство внутрішніх справ у вересні 1906 р. видало ряд декретів і указів, що вносять зміни в місцеве управління Кореєю. Були скасовані посади спеціальних уповноважених корейського імператора і поліцейських наглядачів у відкритих портах [4: 244].

На протязі 1906-1907 рр. Японія продовжувала скасовувати різноманітні ознаки корейської автономії. Після підписання японо-корейського «договору» від 24 липня 1907 японський уряд, побоюючись збройного опору, вирішило розформувати корейську армію. На той час корейські війська нараховували близько 8 тис. солдатів і офіцерів. Рішення про розпуск корейської армії було прийнято в липні 1907 р. На таємній нараді генерального резидента Іто і командувача японськими військами в Кореї Хасегава з прем'єр-міністром Лі Ван'еном і військовим міністром Лі Бенму.

Згодом, у 1908 р. Японія практично повністю підкорила собі владу у Кореї. На найважливіші посади при дворі корейського імператора були призначені японські чиновники. До кінця 1908 р. 27 японців займали офіційні пости при дворі імператора Кореї, а 12 з них перебували на вищих посадах, в Кореї засновувалася така ж, як в Японії, судова система трьох інстанцій.

Першою інстанцією були місцеві суди (провінційні і повітові), в яких слухалися цивільні і кримінальні справи. З місцевих судів справи надходили в апеляційний, який був другою судовою інстанцією, а звідти до касаційного суду як в третю інстанцію. Японські чиновники призначалися: в касаційному суді — на посаді головного судді, головного прокурора, двох суддів і п'яти клерків; в апеляційних судах — на посаді головного судді, двох суддів, головного прокурора, помічника прокурора та п'яти клерків; в провінційних судах — на посаді головних суддів, старших прокурорів, суддів та клерків; в повітових судах — на посади суддів і клерків. Наприкінці 1908 р. з 178 суддів японців було 113, корейців - 65, а з 57 прокурорів японців - 45, а корейців — 12.

Але навіть такий стан справ не задовольняв японські правлячі кола. Під їх натиском 12 липня 1909 р. в Сеулі було підписано офіційний меморандум про передачу всієї судової системи Кореї у відання японського уряду.

Прагнучи надати своїм агресивним діям в Кореї «легальні форми», Японія залишалася вірною прийнятої ще до війни тактиці узгодження корейської проблеми зі Сполученими Штатами й Англією. Уже навесні 1909 р. Японія домоглася згоди Великобританії на анексію Кореї. У бесіді з японським послом в Лондоні 14 липня 1910 р. англійський міністр закордонних справ Едуард Грей висловив цілком певне порозуміння Англії на анексію Кореї, зумовивши це лише збереженням Японією колишніх митних тарифів в Кореї.

У серпні 1910 р. (до проголошення анексії) текст «договору» про анексію був заздалегідь повідомлений уряду США. Тільки отримавши схвалення США, Японія зважилася на його опублікування. Отже, відповідальність за анексію

Кореї падає також на США і Англію. Підготовляючи анексію Кореї, Японія потребувала санкції Росії, тому що подібні дії не були передбачені Портсмутським договором. У 1907 р., під час переговорів про російсько-японській політичній угоді, японці знову зажадали свободи дії в Кореї.

Але російське міністерство закордонних справ у цей час не погодилося дати санкцію на анексію Кореї. Під час російсько-японських переговорів 1909- 1910 рр. Японія, не ставила питання про Корею, очевидно розраховуючи вирішити це питання надалі. Однак Росія холодно поставилася до пропозиції і сама запропонувала обговорити становище в Кореї, Це викликало невдоволення японців, які в наступних переговорах зняли пропозицію про союз, наполягаючи лише на підтвердження та деякому розширенні політичної угоди 1907 р.

В результаті переговорів з Росією і укладення угоди від 4 липня 1910, яка передбачала «покращення якості залізничних колій у Маньчжурії» [3: 278] Японії так і не вдалося повністю досягти її офіційної згоди на анексію Кореї, так як це суперечило інтересам Росії на Далекому Сході. Проте Росія змушена була піти на певні поступки Японії в корейському питанні.

Підготовка анексії становила основу всієї політики японського генерального резидента в Кореї Іто Хиробуми в період 1905 - 1909 рр. До середини 1909 р. японські правлячі кола вирішили, що підготовчі заходи вже створили необхідні умови для кінцевого приєднання Кореї до японської імперії.

10 квітня 1909 р. в Токіо відбулася суто секретна нарада між японським прем'єр-міністром Кацура, міністром закордонних справ Комура і прибулим до Японії Іто Хиробуми. Предметом обговорення було питання про остаточне приєднання Кореї до Японської імперії. Ці три японських державних діяча прийняли одностайне рішення про те, що тільки анексія зможе «вирішити корейську проблему».

Анексувавши Корею, Японія наблизилася до здійснення своїх планів панування на Тихому океані та Далекому Сході. Японська влада зосередили всю політичну та економічну владу в країні у своїх руках. У Кореї запанував режим військово-поліцейського терору. Вся повнота влади була зосереджена в руках японського генерал-губернатора, який призначався японським імператором з числа генералів або адміралів дійсної служби. Японський генерал-губернатор поєднував у своїй особі законодавчу, адміністративну і судову владу і командував усіма японськими силами в Кореї. Щоб створити ілюзію якогось корейського представництва, у вересні 1910 р. при генерал- і губернаторі була заснована так звана «Центральна рада», члени якої були «корінні корейці» - прислужники японської колоніальної влади, представники вищого корейського дворянства. Головою Ради був призначений начальник політичного департаменту генерал-губернаторства (японець), а віце-головою став Лі Ван'єн. Центральна рада була скликана генерал-губернатором для консультації переважно з питань звичаїв і вірувань. Її з яких важливих питань управління японці до нього не зверталися. З 13 постів провінційних губернаторів 7 були віддані японцям. При провінційних губернаторах і створювалися ради, більшість членів яких становили японці, які призначалися генерал-губернатором.

Один з головних архітекторів анексії, Іто Хиробуми був убитий Ан Чун

Тином, який на судовому процесі у своєму заключному слові заявив, що він зробив замах на японського намісника у Кореї свідомо і продумано і не кається у скоєному [2: 295].

Фактично, після анексії Кореї Японія вступає до нової стадії свого розвитку — вона перетворюється на колоніальну імперію, з наростаючими амбіціями та претензіями. Яскравим прикладом цьому слугує Перша світова війна, яка відкриває для Японії можливості розширення своєї території та зростаючої економічної експансії передусім на Далекому Сході.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Блюзе Р. Японская армия в 1908 г. / Р. Блюзе. – СПб., 1910. – С. 35.
- 2.История Кореи / Под. ред. А.В.Торкунова. – М., 2003. – 430 с.
- 3.Русско-японское соглашение 1910 г. // Гримм Э. Д. Сборник договоров и других документов по истории международных отношений на Дальнем Востоке (1842–1925). – М., 1927. – С. 278.
- 4.Hall J., Jansen M., Kanai M., Twitchett D. The Cambridge History of Japan / J.Hall, M. Jansen, M.Kanai, D.Twitchett. – Vol. 6. – N.Y., 2005. – 976 p.

Рекомендовано до друку к.і.н., доц. А.С. Поспеловим

Стаття надійшла до редакції 26.04.2014